

Mielddus ...
(čuokkis 4.2b)

Resolušuvdna CM/ResCMN(2008)4
Got Ruotta čadaha rámmakonvenšuvnna suodji riikkalaš unnitloguide

(Dohkkehuvvon ministtarbargogottis 1029 čoahkkimis geassemánu 11 b. 2008)

Ministtarbargogoddi, 24-26 artihkkaliid jelgii rámmakonvenšuvnna suodji riikkalaš unnitloguide (dás duohko gohčoduvvon “rámmakonvenšuvdna”),

Vuhtiiváldimiin resolušuvdna (97)10 čakčamánu 17 b:s 1997 gos leat ministtarbargogotti dohkkehuvvon mearrádusat mat gusket rámmakonvenšuvnna 24 – 26 artihkkaliid gohcinvugiide,

Vuhtiiváldimiin jienastannjulgosiin mii lea doahkehuvvon seammásgo resolušuvdna (97)10 dohkkehuvvui,¹

Vuhtiiváldimiin dohkkehanveahkkeneavu maid Ruotta guđii guovvamánu 9 b. 2000,

Fuomášuhttimiin ahte Ruota ráđđehus guđii stáhtačilgehusa nuppát gohcináigodagas geassemánu 13 b. 2006 nugo rámmakonvenšuvdna bivdá,

Maŋgil go lea iskan ráđdeaddi bargogotti nuppát cealkámuša Ruota ektui, dohkkehuvvon skábmamánu 8 b. 2007, ja Ruota ráđdehusa čálalaš čielggademiid mat ilbme cuoŋománu 17 b. 2008,

Maŋgil go maid lea lohkan iežá ráđdehusaid fuomášumiid,

1. Dohkkeha čuovvovaš loahppaipmirdeami Ruota ektui:
  - a) Positiivvalaš ovdáneamit

Ruotta lea joatkán ovddidit rievttalaš rámma barggustis vuosttildit vealaheami. Ruotta lea árvvolaččat čadahan barggu struktuvrralaš vealaheami áššis. Čearddalaš vealaheami áittardeaddji ja iežá njunušberošteaddjit leat leamas veahkkin suokkardišgoahtit barggu vealaheami vuostá muhtin doaibmaguovlluin, ea.ie. beassat oassálastin suohtastallanbáikkiin. Lassin dasa lea ruota stuora eanetlogu oaidnu ahte olbmot geat gullojit čearddalaš unnitloguide rigguđit servodaga ja movttiidahttet fámolet doaibmabijuid vealahemiid vuostá. Ruota servodat lea eanet iešmoaitálas amašeami doaladumiid ektui.

---

¹ Seammásgo ministtarbargogoddi čakčamánu 17 b. 1997 dohkkehii resolušuvdna (97)10 de maid ministtarbargogoddi dohkkehii čuovvovaš njuolggadusa: ”Mearrádusat 14.1 -25.2 artihkkaliid jelgii rámmakonvenšuvnna galget leat dohkkehuvvon jos guokte goalmmádas soabahanberošteddjiid ovddasteddjiin geat jienastit, leat seammás eanetlohkun soabahanberošteddjiid ovddasteddjiin geat leat dohkkehuvvon bissovaš ovddastemiin ministtarbargogottis, dohkkehit evttohusa.”

Ruotta lea joatkán doaimbabiiguin maid ulbmil lea duohtandahkat rievtti geavahit unnitlogugielaid viđa suohkaniin nuortaguovllus Ruotas ja mátoláš viiddideapmi sullasaš dáhkiduvvon láhkasujiin lea árvoštallon ja árvaluvvon vuđolaš almmolaš čielggademiin.

Almmolaš ruhtadeapmi riikkalaš unnitloguid álgagiidda kultuvrasuorggis lea veháš lassánan ja unnitlogukultuvra buktagat servodahkii lea almmolaččat dohkkehuvvon Ruotas. Almmolaš čielggademiin leat deattuhan dat lea dárbu buoridit ovdanbuktima unnitlogukultuvrraid ovdá mearkka dihte oahppogirjjiin.

Ruota radio ja TV álbmoga bálvalemis čađahit muhtin buriid buktagiid medias unnitlogugielaide. Ovttas viiddes radiosáddagiin sámi- ja suomagillii.

Ruotta lea ovddidan buori web-hábmen oahppaneavvagiid veahkkin buoridit oahpahusa unnitlogugillii ja veháš gáddjot oahppaneavvováilevašvuoda dán suorggis.

Ođđa struktuvrraid leat álggahan ráđđádallamiidda vai oassálastin mearridanprosessii lassána olbmui geat gullojit riikkalaš unnitloguide. Ráđđehus lea maid árrjjaleabbot geahččalan oassálastit báikkálaš eiseválddiid riikkalaš unnitlogu guoski áššiide.

b) Čuolbmaguovllut

Vaikko eiseválddit main lea ovddasvástádus unnitloguáššiin leat vuosehan duodalaš beroštumi doaimmastis de lea sin návccalašvuhta ja fápmu váikkuhuvvon bahát go ovddasvástádusguovllut dávjá molsašuvvet ja rievdaduvvojit.

Riikkalaš unnitloguid suoji rievttalaš rámma ovdáneapmi lea mañiduvvon earret iežá áššái mii guoská dáhkádusaide viiddit mátolášvuodaide geavahit unnitlogugielaid.

Vaikko leat muhtin vuogas spiehkastagat de lea ain duohko unnán beroštupmi báikkálaš eiseválddiin riikkalaš unnitlogu guoski áššiide. Earret iežá lea dárbu oazžut stuorit báikkálaš beroštumi háhkat galbbaid ja luodanammagalbbaid seammás lea maid dárbu oazžut olbmuid geat gullojit riikkalaš unnitloguide oassálastit mearrideapmái.

Go lea váilevašvuhta luohthahhti dieđus riikkalaš unnitloguid birra de lea váigadit hábmet, čađahit, árvoštallat ja buoridit unnitlogupolitiikka. Eiseválddit fertejit eanet duodalaččat váldit vuhtii doaimmaid maid muhtin ovddasteaddjit riikkalaš unnitloguin leat gáibidan.

Oahpahus unnitlogugielain suohkaniid skuvllain lea ain unnán ja muhtin oahpahus lea dohkkeameahttumit hábmejún. Guovttegielalaš oahpahus fálo priváhtta skuvllain ja soames almmolaš álgagiin. Lea dárbu álggahit eanet doaimmaid vai buorida oahpaheaddjidili ja iežá návccačuolmmaid.

Olbmot geat gullojit riikkalaš unnitloguide, eareliiggánit romanalaččat, girdet ain vealaheami, earret iežá orohatláigunášsis ja virgáibidjamis ja dasa lassin lea olugiin romanalaččain unnán luohttamuš rievttamearridan ásahusaide ja dat dahká dili vel váigadeabbon.

Rievtteeahpesihkkarvuohta mii lea otne geavahanrivttiid guoski áššiide ain duohko váikkuha sápmelaččaid árbevirolaš bargguid nu maid dai boazodoalu. Dát lea buktán geretduomuid lossa ekonomalaš váikkuhusain muhtin čearuide. Sámidikki sajádat ii leat doarvái ovdánan iežá doaibmaguovlluin earret boazoealáhusáššiin

Ráđdeaddibargogoddi lea fuomihan dat lea surru ahte preassadoarjjavuogádat ja muhtin mekanismmat unnitloguorganisašuvnnaid doarjjas eai doarvái váldde vuhtii riikkalaš unnitloguid sierra dárbbuid ja mánggabealátvuodaid.

2. Dohkkeha čuovvovaš rávvagiid Ruota ektui:

Earret daid doaimmaid mat galget dahkkot vai čađaha daid dárkilis rávvagiid I ja II oasis ráđdeaddibargogotti cealkámušas ávžžuhuvvojit eiseválddit duohtandahkat čuovvovaš doaimmaid vai ain návccalut čađahit rámmakonvenšuvnna:

- ain eanet rahčat vai riikkalaš unnitloguid suodji sihkkarastu njuolgguslaš ja hámalaččat sihke stáhta ja báikkálaš dásis ja ahte ovddasvástádusguovllut leat čielgasat ja dain lea ovttalašvuohta,
- árrjalaččat sihkkarastit oassálastima olbmui geat gullojit riikkalaš unnitloguide mearridanproseassaide sihke stáhta ja suohkana dásis, maid dai oassálastima dábálaš áššiin, lehkoseat dearvvašvuođa- dahje eanangeavaheami áššit, mat leat dehalaččat riikkalaš unnitloguide,
- fargga duohtandahkat lánkaárvalusaid mat leat jođus vai nannet lágalaš dáhkidemiid suodjin riikkalaš unnitloguide. Dáin olis lea dat dehalaš álga man áigumuš lea viiddidit dáhkádušaid geavahit unnitlogugielaid,
- buoridit diehtujuohkima riikkalaš unnitloguid birra nuláhkái ahte doarju diehtočoahkkendábiid mat váldet vuhtii riikkalaš unnitloguid oainnuid ja mat dievaslaš diehtogálduid ja iežá gullivaš áššiid,
- dahkat dárbbalaš doaimmaid vai buorrána mátoláshvuohta oazžut unnitlogugielat oahpahusa ja doarvái doarjut guovttegielat oahpahusa. Doaimmat berrele maid bearráigeahččat ja fuolahit oahpaheaddjidili ja iežá návccačuolmmaid,
- vel eanet rahčat vuosttildit vealaheami romanalaččaid ja olbmuid vuostá geat gullojit iežá riikkalaš unnitloguide nuláhkái ahte go lánkačállinrefoipmat ja ášahuslašrefoipmat válbmejuvvojit de dákkár áššit leat duođain čalmmiid ovddas,
- vuoruheapmin gieđahallat dan riekteahpesihkkarvuođa mii ain lea geavahanrievttis nuortaguovllus Ruotas nuláhkái ahte sámiid rievttit dievaslaš suodjaluvvojit ja dan gaskabottu sihkkarastit ahte gullivaš dikkiáššit eai uhkit čearuid ealáhusaid ja sin boazodoalu,
- duođain jurddašit lasihit Sámidikki sajádaga maid iežá áššeguovlluin go boazoealáhusas,
- čađahit eanet doaimmaid mat dorjot unnitlogugielaid medias ja riikkalaš unnitloguid álgaigiid kultuvrasuorggis, earret iežá nuláhkái ahte sihkkarastit ahte

válljeneavttut dan gullivaš doarjovuogádagaide váldet vuhtii riikkalaš unnitloguid eareliiggánis beroštumiid.

3. Ávžžuha Ruota ráđdehusa resolušuvnna (97)10 jelgii:
  - a. joatkit ságastallama mii lea jođus ráđdeaddibargogottiin
  - b. dieđihit dađi mielde ráđdeaddibargogodđái doaimmaid birra maid lea vuolggahan dan ipmárdusa ja daid rávvagiid vuodul mat leat almmuhuvvon 1 ja 2 osiin dás ovdalis.